

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 15 grudnia 2025 r.

Pozycja 122

POSTANOWIENIE

z dnia 4 grudnia 2025 r.

Sygn. akt SK 47/25

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Zielonacki – przewodniczący
Wojciech Sych – sprawozdawca
Michał Warciński
Rafał Wojciechowski
Jarosław Wyrembak,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 4 grudnia 2025 r., skargi konstytucyjnej B.O. o zbadanie zgodności:

art. 17 ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111), w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2023 r., „w zakresie, w jakim uniemożliwia osobom wskazanym w art. 17 ust. 1 pkt 4 [powołanej ustawy], innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, przyznani[e] prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu niepodejmowania lub rezygnowania z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji w sytuacjach, gdy istnieją osoby zobowiązane w pierwszej kolejności do alimentacji osoby niepełnosprawnej, które nie legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, ale z przyczyn obiektywnych nie mogą sprawować realnie i efektywnie opieki nad osobą wymagającą wsparcia”, z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1 w związku z art. 18 w związku z art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 20 września 2024 r. B.O. (dalej: skarżąca) wniosła o stwierdzenie, że art. 17 ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111; dalej: u.ś.r.), w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2023 r., w zakresie wskazanym w komparycji niniejszego postanowienia, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1 w związku z art. 18 w związku z art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji.

1.1. Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą:

Skarżąca ubiegała się o świadczenie pielęgnacyjne w związku z opieką nad niepełnosprawną babcią. Decyzją z 1 marca 2022 r. burmistrz odmówił skarżącej przyznania świadczenia pielęgnacyjnego, wskazując w uzasadnieniu, że wprowadzie skarżąca jest spokrewniona z babcią w linii prostej, jednak nie jest osobą spokrewnioną w pierwszym stopniu, w związku z czym mogłaby otrzymać świadczenie pielęgnacyjne, gdyby nie było osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, były one małoletnie lub legitymowały się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Decyzja powyższa została utrzymana w mocy decyzją samorządowego kolegium odwoławczego z 6 kwietnia 2022 r. Wyrokiem z 29 grudnia 2022 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu oddalił skargę na decyzję samorządowego kolegium odwoławczego. Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z 26 kwietnia 2024 r. oddalił skargę kasacyjną skarżącej. W uzasadnieniu wyroku powołał się na uchwałę składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z 14 listopada 2022 r., sygn. akt I OPS 2/22, w której stwierdzono, że warunkiem przyznania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego osobom wskazanym w art. 17 ust. 1 pkt 4 u.ś.r., innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, jest legitymowanie się przez rodziców osoby wymagającej opieki, osoby spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Wyrok ten skarżąca wskazała jako ostateczne rozstrzygnięcie o jej konstytucyjnych prawach i wolnościach.

1.2. Zdaniem skarżącej, wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego wydany na podstawie zaskarżonego art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r. naruszył następujące zasady konstytucyjne: wynikające z art. 2 Konstytucji zasady: demokratycznego państwa prawnego i sprawiedliwości społecznej w związku z zasadą równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji), w związku z zasadą ochrony i opieki nad rodziną (art. 18 Konstytucji), w związku z zasadą szczególnej pomocy władz publicznych rodzinom w trudnej sytuacji materialnej i społecznej (art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji). Nie ma bowiem, w jej ocenie, konstytucyjnego uzasadnienia „różnicowania sytuacji Skarżącej, od sytuacji innych opiekunów osób niepełnosprawnych, w sytuacji gdy preferowani przez ustawodawcę opiekunowie (dzieci osoby wymagającej opieki) z obiektywnych względów (a to sprawowania opieki nad inną osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym, znacznej odległości między miejscem zamieszkania osoby zobowiązanej w pierwszej kolejności do alimentacji osoby niepełnosprawnej od miejsca zamieszkania osoby wymagającej opieki, sytuacji rodzinnej i stanu majątkowego osoby spokrewnionej w pierwszym stopniu) nie mogą realizować swych obowiązków, tj. sprawować opieki nad niepełnosprawnym rodzicem” (skarga, s. 21). Skarżąca wskazała, że pozostaje „w trudnej sytuacji materialnej i społecznej”, gdyż nie może zarobkować wskutek konieczności sprawowania opieki nad babcią, a obowiązujące przepisy uniemożliwiają jej otrzymanie świadczenia pielęgnacyjnego. Uzależnienie przyznania jej prawa do świadczenia

pielęgnacyjnego od legitymowania się przez osoby spokrewnione z osobą wymagającą opieki w pierwszym stopniu orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, jest zbędne z punktu widzenia celu tego świadczenia, którym jest częściowe pokrycie wydatków ponoszonych przez rodzinę w związku z koniecznością zapewnienia opieki i pielęgnacji niepełnosprawnemu dziecku lub niepełnosprawnej osobie dorosłej.

2. W postanowieniu z 23 kwietnia 2025 r., sygn. Ts 181/24 (OTK ZU B/2025, poz. 201), Trybunał Konstytucyjny postanowił nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

3. W piśmie z 17 czerwca 2025 r. Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej: Rzecznik) zgłosił udział w postępowaniu i wniósł o stwierdzenie, że art. 17 ust. 1a pkt 2 u.s.r., w brzmieniu obowiązującym do czasu jego uchylenia przez art. 43 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. poz. 1429), w zakresie, w jakim za jedyną przesłankę uprawniającą do świadczenia pielęgnacyjnego osoby wskazane w art. 17 ust. 1 pkt 4 u.s.r. uznaje legitymowanie się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności przez osoby spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, jest niezgodny z art. 69 i art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji.

W piśmie z 27 sierpnia 2025 r. Rzecznik przedstawił uzasadnienie powyższego stanowiska.

3.1. W obszernej argumentacji Rzecznik zwrócił między innymi uwagę, że na gruncie przepisów u.s.r. orzeczony znaczny stopień niepełnosprawności rzutuje na możliwość sprawowania przez osoby, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 4 u.s.r., opieki nad inną osobą legitymującą się takim orzeczeniem lub orzeczeniem ze wskazaniem na konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby. Wskazał, że powyższe rozwiązanie ma charakter niekonsekwencji systemowej, ponieważ w innych aktach prawnych niezdolność do pracy nie jest nierozzerwalnie związana z orzeczeniem o niepełnosprawności. Również samo orzeczenie o niepełnosprawności nie stanowi przesłanki bezwzględnie implikującej niezdolność do pracy. Celem art. 17 ust. 1 u.s.r. jest wsparcie osób rezygnujących z pracy na rzecz opieki nad niepełnosprawną osobą bliską. W ocenie Rzecznika, ustanawianie zbędnych kryteriów limitujących dostęp do tego wsparcia bez indywidualnej analizy każdego przypadku stanowi zaprzeczenie celu tego przepisu. Ustalenie realnej niezdolności do opieki wymaga szerszego wglądu w indywidualną sytuację jednostki. Samo wypełnienie formalnej przesłanki posiadania orzeczenia o niepełnosprawności nie stanowi dostatecznego i wyczerpującego dowodu, że ktoś nie jest w stanie sprawować opieki. Tak samo jak nieposiadanie orzeczenia o niepełnosprawności nie implikuje każdorazowej możliwości sprawowania opieki.

3.2. Jako wzorce kontroli Rzecznik wskazał art. 69 i art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji. Zgodnie z art. 69 Konstytucji, władze publiczne udzielają osobom niepełnosprawnym, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej. Art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji ustanawia zaś zasadę szczególnej pomocy państwa dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej. Rzecznik stwierdził, że ograniczenia z art. 17 ust. 1a pkt 2 u.s.r., czyli wymóg legitymowania się orzeczeniem o niepełnosprawności, aby osoby z art. 17 ust. 1 pkt 4 u.s.r. mogły uzyskać świadczenie pielęgnacyjne, stoi w sprzeczności z powyższymi przepisami Konstytucji. Rzecznik wskazał również, że powyższy wymóg nie spełnia testu proporcjonalności, ponieważ nie realizuje efektywnie założonego przez ustawę celu, a wręcz go utrudnia i niemożliwia; nie jest konieczny i są inne metody adekwatnej weryfikacji, czy komuś świadczenie przysługuje; nie jest proporcjonalny w aspekcie obciążenia jednostki a efektami regulacji.

4. W piśmie z 17 września 2025 r. Prokurator Generalny poinformował o braku „uzasadnienia do przedstawienia przez Prokuratora Generalnego stanowiska w sprawie o sygnaturze SK 47/25”.

5. Do dnia wydania niniejszego orzeczenia Sejm Rzeczypospolitej Polskiej nie przedstawił stanowiska w sprawie, pomimo prawidłowego zawiadomienia o tym obowiązku.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. W sprawach inicjowanych skargą konstytucyjną na każdym etapie – aż do wydania orzeczenia kończącego postępowanie – Trybunał Konstytucyjny bada, czy nie zachodzi którakolwiek z ujemnych przesłanek procesowych, pociągająca za sobą obligatoryjne umorzenie postępowania. Dotyczy to wszelkich kwestii wstępnych, jak również przesłanek formalnych, wspólnych dla kontroli inicjowanej w trybie skargi konstytucyjnej, wniosku lub pytania prawnego. Merytoryczne rozpoznanie zarzutów sformułowanych w skardze konstytucyjnej jest uzależnione od spełnienia wszystkich warunków jej dopuszczalności (zob. np. postanowienie TK z 1 marca 2010 r., sygn. SK 29/08, OTK ZU nr 3/A/2010, poz. 29 i powołane tam orzecznictwo). Podkreślić również należy, że Trybunał nie jest związany postanowieniem o nadaniu skardze dalszego biegu wydanym na etapie wstępnej kontroli (zob. np. wyrok pełnego składu TK z 25 września 2019 r., sygn. SK 31/16, OTK ZU A/2019, poz. 53 oraz postanowienie TK z 17 października 2023 r., sygn. SK 27/22, OTK ZU A/2023, poz. 77 i powołane tam orzecznictwo).

Mając powyższe na uwadze, Trybunał rozpoczął analizę skargi konstytucyjnej B.O. (dalej: skarżąca) od zbadania, czy nie zachodzą przeszkody w jej merytorycznym rozpoznaniu.

2. Przedmiotem kontroli skarżąca uczyniła art. 17 ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1208; dalej: u.ś.r.), w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2023 r., „w zakresie, w jakim uniemożliwia osobom wskazanym w art. 17 ust. 1 pkt 4 [u.ś.r.], innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, przyznani[e] prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu niepodjęmowania lub rezygnowania z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji w sytuacjach, gdy istnieją osoby zobowiązane w pierwszej kolejności do alimentacji osoby niepełnosprawnej, które nie legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, ale z przyczyn obiektywnych nie mogą sprawować realnie i efektywnie opieki nad osobą wymagającą wsparcia”.

Zakwestionowany przepis, na co zwróciła uwagę sama skarżąca w *petitum* skargi, utracił moc obowiązującą w związku z wejściem w życie 1 stycznia 2024 r. ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. poz. 1429, ze zm.; dalej: u.ś.w.; zob. art. 43 pkt 4 lit. b u.ś.w.). W pierwszej kolejności Trybunał zbadał zatem, czy w sprawie nie zaszła przesłanka umorzenia postępowania określona w art. 59 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), zgodnie z którą Trybunał na posiedzeniu nie-

jawnym wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli akt normatywny w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał.

Przypomnieć należy, że w odniesieniu do postępowań zainicjowanych skargą konstytucyjną ustawodawca uczynił jednak wyjątek, stanowiąc w art. 59 ust. 3 u.o.t.p.TK, że Trybunał nie umarza postępowania z przyczyny, o której mowa w art. 59 ust. 1 pkt 4 u.o.t.p.TK, jeżeli wydanie orzeczenia jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych praw i wolności skarżącego. Trybunał w obecnym składzie przychylił się przy tym do poglądu wyrażonego przez Trybunał w wyroku z 21 czerwca 2017 r., sygn. SK 35/15 (OTK ZU A/2017, poz. 51), zgodnie z którym „nie jest tak, iżby zainicjowanie postępowania w sprawie kontroli konstytucyjnej w trybie skargi konstytucyjnej w odniesieniu do przepisu, który przed wydaniem wyroku Trybunału utracił moc obowiązującą (został zmieniony albo uchylony) było równoznaczne z zaistnieniem sytuacji, o której jest mowa w art. 59 ust. 3 uotpTK. W kontekście art. 59 ust. 3 uotpTK podkreślenia wymaga, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego – utrwalonym na gruncie art. 39 ust. 3 ustawy [z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.], stanowiącego odpowiednik obowiązującej regulacji – przesłanką uzasadniającą kontrolę konstytucyjności przepisu jest ustalenie, że zachodzi związek pomiędzy kwestionowanym uregulowaniem a ochroną konstytucyjnych praw i wolności. Związek ten zachodzi wówczas, gdy spełnione są trzy przesłanki: – po pierwsze – przepis będący przedmiotem oceny zawiera treści normatywne odnoszące się do sfery praw i wolności konstytucyjnie chronionych; – po drugie – nie istnieje żaden alternatywny instrument prawny (poza ewentualnym uznaniem przepisu za niekonstytucyjny), który mógłby spowodować zmianę sytuacji prawnej ukształtowanej definitywnie, zanim ów przepis utracił moc obowiązującą; – po trzecie – ewentualna eliminacja danego przepisu z systemu prawnego stanowić będzie skuteczny środek przywrócenia ochrony praw naruszonych obowiązującym kwestionowaną regulacją prawnej” (zob. także wyrok TK z 29 kwietnia 2020 r., sygn. SK 24/19, OTK ZU A/2020, poz. 19).

W niniejszej sprawie Trybunał ocenił, że zostały spełnione warunki, o których stanowi art. 59 ust. 3 u.o.t.p.TK, pozwalające na kontynuację postępowania w przedmiocie kontroli zgodności z Konstytucją art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r., pomimo utraty przezeń mocy obowiązującej przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał. Zakwestionowana regulacja dotyczy bowiem konstytucyjnych praw i wolności skarżącej, a jej uchylenie nie wpłynęło na zmianę sytuacji prawnej skarżącej. Ponadto, na mocy art. 63 u.ś.w., w sprawach o świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, o których mowa w u.ś.r. w brzmieniu dotychczasowym, do których prawo powstało do 31 grudnia 2023 r., stosuje się przepisy dotychczasowe. Z treści przepisu przejściowego wynika zatem, że zaskarżony art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r., na podstawie którego odmówiono skarżącej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego, może być nadal stosowany, co znaczy, że nie utracił on mocy obowiązującej w rozumieniu przyjętym w orzecznictwie Trybunału i jako taki może być przedmiotem kontroli w postępowaniu zainicjowanym niniejszą skargą.

3. Analizując przedmiot zaskarżenia w niniejszej sprawie, Trybunał stwierdził, że art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r. był już przedmiotem kontroli Trybunału w postępowaniu zainicjowanym inną skargą konstytucyjną. W wyroku z 8 lipca 2025 r., sygn. SK 33/23 (OTK ZU A/2025, poz. 78) Trybunał orzekł, że art. 17 ust. 1 pkt 4 i ust. 1a pkt 2 u.ś.r., w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2023 r., w zakresie, w jakim nie przyznaje prawa do świadczenia pielęgnacyjnego osobie, o której mowa w tym przepisie, sprawującej wyłączną opiekę nad niepełnosprawnym członkiem rodziny i w związku z tym rezygnującej z zatrudnienia, jest niezgodny z art. 71 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Problem konstytucyjny w przywołanej sprawie był tożsamy z zarzutami sformułowanymi przez skarżącą w sprawie niniejszej: dotyczył dopuszczalności wyłączenia prawa do świadczenia pielęgnacyjnego oso-

bie sprawującej faktyczną opiekę nad niepełnosprawnym członkiem rodziny i rezygnującej w związku z tym z zatrudnienia (w sprawie o sygn. SK 33/23 również był to wnuk osoby wymagającej opieki), wówczas gdy istnieją inne osoby (spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki), ale z różnych, obiektywnych przyczyn, takich jak w szczególności zły stan zdrowia (bez orzeczenia o niepełnosprawności) lub odległe miejsce zamieszkania od osoby wymagającej opieki, opieki nie sprawują. Trybunał, rozpatrując zarzuty skargi w sprawie o sygn. SK 33/23, dokonał analizy „różnicowania podmiotów, które będąc w podobnej sytuacji (sprawują faktyczną opiekę nad osobą dorosłą, niepełnosprawną i rezygnują w związku z tym z zatrudnienia) są inaczej traktowane wyłącznie z przyczyn formalnych i od siebie niezależnych (posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności przez osoby trzecie)” (III cz. uzasadnienia wyroku w sprawie o sygn. SK 33/23, pkt 4). Orzekając o niezgodności art. 17 ust. 1 pkt 4 i ust. 1a pkt 2 u.ś.r., Trybunał potwierdził, że art. 71 ust. 1 Konstytucji formułuje w zdaniu drugim prawo podmiotowe przez stwierdzenie, iż rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej mają prawo do szczególnej pomocy ze strony państwa. Zwrócił uwagę, że świadczenie pielęgnacyjne jest ustawowym urzeczywistnieniem szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji, o której mowa w powołanym przepisie Konstytucji. „Osoby opiekujące się niepełnosprawnymi członkami rodziny wyręczają z tego tytułu państwo. Pozbawienie prawa do rekompensaty osób, które musiały zrezygnować z pracy zawodowej, by przejąć na siebie obowiązki państwa, powoduje wypaczenie prawa wynikającego z art. 71 ust. 1 Konstytucji. Jeżeli państwo nie wykonuje swojego obowiązku, ponieważ zajmuje się tym jednostka, to powinno przyznać takiej jednostce odpowiednią rekompensatę z tego tytułu” (*ibidem*, pkt 7.2). Analizując zgodność zakwestionowanej regulacji z konstytucyjną zasadą równości, Trybunał wskazał zaś, powołując się na swoje dotychczasowe orzecznictwo, że z zasady tej wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa należących do określonej kategorii. W wypadku spraw o świadczenie pielęgnacyjne relewantnymi cechami wspólnymi opiekunów są: 1) sprawowanie opieki nad osobą wymagającą stałej pielęgnacji, 2) niepodejmowanie z tego powodu pracy i 3) osiąganie przez rodzinę niskich dochodów. W ocenie Trybunału, „orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy nie jest cechą relewantną, jeżeli chodzi o prawo do przyznania świadczenia pielęgnacyjnego. Wynika to z faktu, że samo formalne orzeczenie nie może być uznane za istotniejsze niż rzeczywista opieka nad osobą potrzebującą pomocy” (*ibidem*, pkt 7.3). Odnosząc się do skutków wyroku, Trybunał wyjaśnił, że pomimo jego zakresowego charakteru, derogowana została w całości norma wyrażona w sentencji. „Oznacza to, że osoba, która jako jedyna sprawuje opiekę nad niepełnosprawnym członkiem rodziny i w związku z tym zrezygnowała z zatrudnienia oraz złożyła wniosek o przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego do 31 grudnia 2023 r. (niezależnie od tego, jak wniosek ten został rozstrzygnięty), zachowuje prawo ubiegania się o świadczenie pielęgnacyjne według przepisów ustawy o świadczeniach w brzmieniu do 31 grudnia 2023 r.” (*ibidem*, pkt 8).

4. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, w sytuacji, gdy zaskarżony przepis był już wcześniej przedmiotem rozstrzygnięcia Trybunału oraz gdy postępowanie zostało zainicjowane przez ten sam podmiot, zachodzi niedopuszczalność wydania orzeczenia ze względu na powagę rzeczy osądzonej (zasadę *res iudicata*; zob. np. postanowienie z 18 lipca 2011 r., sygn. SK 5/11, OTK ZU nr 6/A/2011, poz. 66). Jeżeli natomiast ten sam przepis został już wcześniej zakwestionowany przez inny podmiot w oparciu o te same zarzuty niezgodności z Konstytucją (a zatem w sytuacji wyłącznie tożsamości przedmiotowej), znajduje zastosowanie zasada *ne bis in idem*, czyli zakaz ponownego orzekania o tym samym (w tej samej sprawie). Jak przyjmuje Trybunał Konstytucyjny, brak podstaw do przyjęcia powagi rzeczy osądzonej nie znaczy, że uprzednie rozpoznanie sprawy zgodności z Konstytucją określonego przepisu prawnego z punktu widzenia tych samych zarzutów może

być uznane za prawnie obojętne. Instytucją wykształconą w orzecznictwie Trybunału i doktrynie prawnej, w celu zapewnienia stabilizacji sytuacji powstałych w wyniku orzeczenia ostatecznego jako formalnie prawomocnego, jest zasada *ne bis in idem* (zob. np. postanowienia z: 11 grudnia 2019 r., sygn. SK 11/19, OTK ZU A/2019, poz. 72; 15 grudnia 2020 r., sygn. SK 80/19, OTK ZU A/2020, poz. 72; 14 grudnia 2022 r., sygn. SK 32/21, OTK ZU A/2023, poz. 7). Trybunał Konstytucyjny, co do zasady, przyjmuje, że zaistnienie przesłanki *ne bis in idem* powoduje konieczność umorzenia postępowania z uwagi na zbędność wydania wyroku (art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

5. W związku z tym, że zarzuty sformułowane w skardze o sygn. SK 47/25 są tożsame z zarzutami sformułowanymi w sprawie o sygn. SK 33/23, zaś skutek wyroku Trybunału w owej sprawie utracił moc obowiązującą przepis zakwestionowany w sprawie niniejszej, zaktualizowała się ujemna przesłanka procesowa *ne bis in idem*, obligująca Trybunał do umorzenia postępowania na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK ze względu na zbędność wydania wyroku. W sprawie, w związku z którą skarżąca wniosła skargę, zostały zastosowane przepisy derogowane przez Trybunał w wyroku o sygn. SK 33/23, co znaczy, że przysługuje jej z mocy art. 190 ust. 4 Konstytucji prawo wznowienia postępowania.